

Оразагъыз къабыл болсун!

Шабат кюн, хычауман ай (май), 15, 2021 жыл № 52 (20941)

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: gazeta.zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коккову Ораза-байрам бла АЛГЫШЛАУУ

Къабарты-Малкъарны муслиманларын Ораза-байрам бла жюрегимден алгышлайма!

Сыйлы Рамазан айны бошалганын белгилегени бла бирге бу байрамны мағанасы артыкъда уллуду. Ол жангырыуну къууачыды, адам игилеге, тазалыкъга тартынгананы, ахшы ишле, жандауурлыкъла толтурурга, къатында адамлага болушурга хазыр болганыны белгисиди.

Муслиман жамауатны бирликни, мамырлыкъны, инсанлыкъ келишулюкню жалчытыуда, билим берю, жарыкъландыру, патриот башламчылыкъланы толтуруу жаны бла жумушлагъа бийик багъа беребиз. Жандауурлыкъ ишлеге уа бютюнда хурмет этебиз.

Республиканы муслиманлары мындан ары да жамауатда дин, адет, намыс төрелени, шүөхлукъну, келишулюкню сакълауда къолдан келгени этериклерине ишексизме.

Къабарты-Малкъарны битеу инсанларына жюрегимден саулыкъ, мымырлыкъ ырахматлы жашау тежейме!

Къабарты-Малкъар Республиканы къырал саугъалары бла белгилеуню юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысыны УКАЗЫ

Жетишимли эм кѣп жылланы бет жарыкълы урунганлары ючюн сыйлы атла атаргъа:

«Къабарты-Малкъар Республиканы
сыйлы врачы»

БУГОВА Зоя Леусовнагъа – бѣлюмню заведующийине – Къабарты-Малкъар Республиканы Саулукъ сакълау министрствосуну «Республика клиника больница» къырал бюджет учреждениясыны къяанни гравитациялы хирургия бѣлюмюню врачына-трансфузиологуну,

«Къабарты-Малкъар Республиканы физический культурасыны эм спортууну сыйлы ишчиси»

АРАМИСОВА Татьяна Юрьевнагъа – Къабарты-Малкъар Республиканы «Олимпиада резервни 3-чю номерли спорт школасы» къырал казна учреждениясыны таматасыны орунбасарына,

«Къабарты-Малкъар Республиканы
сыйлы юристи»

ТОГЪУЗАЛАНЫ Магомедни жашы Тахирге – Къабарты-Малкъар Республикада Уруунуу къырал инспекциясыны таматасыны орунбасарына – Къабарты-Малкъар Республикада тамата уруунуу къырал инспекторну орунбасарына.

Къабарты-Малкъар
Республиканы Башчысы **К. КОКОВ**
Налчик шахар, 2021 жыл 30 апрель, №50-УГ

Жыйылыу

Сѣлешууню ѳзек темасы – жол къурулушну барыу халы

Казбек Кокков Регионланы айнытыу жаны бла коммиссияны президиумуну Россейни вице-премьери **Марат Хуснуллинни** башчылыгы бла бардырылган жыйылыууна къатышханды. Сѣлешуоно баш мағанасы жол къурулушну барыуу, бу бѣлюмде белгиленген кѣрѣмдюлеге жетиу болганды. Андан сора да, инфраструктура объектлени ишлеуге эмда жангыртууга ахча бѣлюу жаны бла проектлени бардырып башлаууну юсюнден айтылганды.

Къабарты-Малкъарда быйыл «Къоркъуусуз эмда тынгылы жолла» миллет проектте 113 объект къошулганды. Аладан 21 - регион, 15-си муниципал мағаналыладыла. Сегиз объект чыракъла салыу, 18-си жол жанлары, 51 жаяу жюрюгенле жолдан ѳтген жерлени тапландыруу бла байламлыдыла.

Бююнлюкте жолланы къурулушлары, алгыннгыланы жангыртуу бла байламлы ишлени юслеринден келишимле этилгендиле. Битеу да 115 километрден аслам объектни хайырланылыргъа берирге белгиленеди.

КЕНГЕШ

Ал жанында – финанс болушлукъланы ачыкълыкъларын эм жамауатны бу жаны бла билимин изилендириу

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы **Казбек Кокков** «НСПК» АО-ну генеральный директору **Владимир Комлев**, Россей Банкны Юг ГУ-ну таматасы **Евгений Эберенц**, КъМР-де НБ-ны бѣлюмюню управлюющийи **Мурат Керѳов**, «НСПК» АО-ну продуктарны, цифралы эм технология сервислерин айнытыу директору **Мария Точилова** бла ишчи тѳбешуу бардырганды. Анга КъМР-ни Правительствосуну Председатели **Мусукъланы Али**, КъМР-ни Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары **Муаед Кунжиев**, КъМР-ни цифралы айнытыу министри **Ислам Ашхотов** къатышхандыла.

Ушакъны чегинде Россейни Президентини цифралы экономиканы эм тапдырылган къырал жумушланын качественларын ѳсдюрууну айнытыуға бурулган буйрукъларына тийишликте республикада финансла болмагъан сервислени проекттин жарашдыруу жаны бла «жол картаны» жашауда бардыруу сюзюлгенди. Владимир Комлев «Регионда жашагъанны бирлештирилген картасы» проектни къолайлыгын эм Минги тауну тийресинде «Мир» картаны мурдорунда финансла болмагъан сервислени кийирууну онгарыны юсюнден айтханды. «Регионда жашагъанны картасы» адамлага торлю-торлю бюджет телеуени, социал сервислени эм жумушланы алыу ишлени жѳн-

тиллендирирге болушуркъду, андан сора да, харкюнлюк сатыу-алуулары этгенде кешбек къоллу болурга да. Дагъыда «Мир» телеу система регионда туризмни айнытыуға билеклик этеди. Къабарты-Малкъарны курортларында безналичныи телеуоно онгларны кѳнгертип», - деп белгилегенди ол.

Шѳндюгюлю технологияланы айнытыу финанс онглары битеулу халына эм безналичныи телеуени кѳбейтилиулерине тап келеди. Анга Къабарты-Малкъарда НБ-ны бѣлюмюню управлюющийи Мурат Керѳов эс бурганды. «Кѳп функциялы аралада электрон терминалланы хайырлануу онглары кѳбейтиу иш бардырылады. Ала Налчикде эм республиканы районларында бир ненча бѣлюмде орнатылгандыла. Финанс

жарыкъландыруу жаны бла да тири иш бардырылады. Шартлагъа кѳре, Къабарты-Малкъарны школлары Россейни Банкны жазгы сессиясыны онлайн-дерслерине къатышханладан эм тириледен бири болганды», - деп белгилегенди Мурат Керѳов.

Ишчи тѳбешууню эсеплерине кѳре, КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков КъМР-ни Правительствосуна республикада энчи учреждениялада пилот проектлени синдирип башлауу предложенилагъа къарарча буйрукъ бергенди. Ол иш къысха заманны ичинде эм качеству тындырылыргъа тийишлиди.

КъМР-ни Башчысыны бла
Правительствосуну
пресс-службасы.

Билдириуле

КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентине Посланиясы бла сѣлеширикди

2021 жылны 17 майында КъМР-ни Башчысы Казбек Кокков Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентине жыл сайын этичю Посланиясы бла сѣлеширикди.

Республиканы Башчысыны законла чыгарыуучу органы аллында сѣлешуоно «Къабарты-Малкъар» телекомпанияны каналында тюзюнлей берилликди, КъМР-ни таматасыны Instagram да энчи бѣлюмюнде басмаланырыкъды.

Посланияны телевизору бла кѳргюзтуу **12.00 сагъатда** башланырыкъды.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини депутатларыны эслерине

2021 жылны 17 майында КъМР-ни Правительствосуну юйюнде Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини кезиуонден алгъа чакъырылган жыйылыуу болуукъду. Ол **12.00 сагъатда** башланырыкъды.

Аны повесткасы: Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Казбек Коккову Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентине Посланиясыны юсюнден.

КъМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Тюбешу

Цифралы амаллагъа кёчюю — экономиканы айнытыуу эмда социал хатерлени кёбейтиуюу жараулу себеби

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** бу кюнледе «Ростелеком» ПАО-ну Къабарты-Малкъарда бёлюмюню директору **Залим Хутов** бла тубешгенди. Ала экиси да регионда цифралы амалны синдириую онгларын сюзгендиле, ол экономиканы айнытыуу эмда социал жумушла бла халкыны буюн тынгылы жалчтыуу себеби болганын айырып айтхандыла.

Тубешуно кезиюнде дагыда оптикалы инфраструктураны айнытыуу, социал бёлюмю информатизациялау юсюнден да сёлешингенди. Миллет проектлени хайырындан акыыллы технологияла регионну саулуук сакълау эмда билим беруу бёлюмлерине кийрилгендиле. Сёз ючюн, саулуук сакълау бир къырал информация системасыны регион кесеги къуаралганды.

Анга республикада битеу къырал медицина организацияла къошулгандыла. Энди республикада жашагъан хар адамны да врачла онлайн амал бла жазылыргъа, медицина организацияланы уа керекли информацияны бир бирлерине

связны жабыкъ каналларыны юслери бла билдирге онглары барды. Телемедицина амалла да кюч ала барадыла. Ала биринчи медицина болушлук берген бёлюмю энчи больницала бла байларыкъдыла.

Билим бериеде да узакдан окутууу амалы синдириледи. Аны хайырындан пандемияны кючлю кезиюнде школлада бла вузда дерсле беруу тохтатмазгъа къолдан келгенди.

Сатыу-алыуда, халкыны жумушларын жалчтыуда, ЖКХ-да уа бек алгъа телеу-

лени ахчаны къолдан-къолгъа бермей ётдюрюча амалла синдириледи. Аланы хайырындан жангылычла азайтылгандыла. Туризмде цифралы мадарла таулада солургъа суюнгени кьоркьуусулукларын жалчтыргъа себеплик этедила.

Ушакъны кезиюнде дагыда цифралы технологияны жоллада, адамла кёп жыйылуучу жерледе, ол санда билим беруу учреждениялада да, хайырлануу онгларына къаралганды. Регионда «Кьоркьуусуз республика» система

ишлейди, жолда жоруюно жорукларына бузуклук этгенлени эсепге алып кьойгъан, 86 комплекс тохташдырылганды, дагыда халны видео бла къарап, кёрюп тургъан 50 стационар системаны орнатыргъа белгиленеди.

Транспортдагы цифралы системаланы андан ары иглендире баруу да уллу ауурлук жетген жоллада машинала тыйгычсыз жоруюча этерге, аварияланы терк кёрюрге эмда мычымай болушлукгъа келирге онг берликди. Оператив службаланы бир номер бла – 112 – чакъыруу система да иглендиреле барлыкды.

Битеу сагъынылгъан ишлени «Цифровой регион» деген бир платформада бириктирип план барды. Ол а тюрлю-тюрлю кыйын болумлагъа кёре терк мадарла этерге, субъекти социал-экономика халына тюз багъа бичерге онг берилиди. Проектлени асламысын 2021-2022 жыллада толтурургъа белгиленеди.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуу пресс-службасы.

Иттиулюк

Сабанчылары кызыу кезию

Черек районну сабанчылары жаз башы сабан ишлерин къыстау бардырадыла. Быйыл кюзюк битимле (будай, арпа, рапс) 1760 гектарга себилгендиле. Ол жерлеге семиртгичле да салынгандыла. Алгаракълада уа авиация техниканы болушлукгъа бла заранлы хансланы да къыргандыла. Кюзюклены болумлары аман тыйюлдо.

Жазлыканы уа 3640 гектарга салыр мурад барды. Бу кюнледе урлуклук нартох – 100, чеплеу – 150, картоф – 310, мал ашыкъ битимле-120 гектарда салынгандыла.

Эсге салайыкъ, районда 42672 гектарны эл мулк жерле аладыла, аладан 2215 гектары сюрюледиле. Андан сора да, сабанчыла Терк эм Прохладна районлада 3100 гектар жерни арендада алып ишлейди. Аланы асламысында «Сукан-Суу» эл мулк предприятие, «Аттов аты» ООО, «Агро-Дружба» ООО ишлейди, деп билдиргендиле бизге Черек районну администрациясындан.

Люба АДИЛОВА.

Кёрмюч

Жыйырма мулкююз къатышырыкъды

Республиканы мулклер кумалы кьойланы бла эчкилени 21-чи битеуроссей кёрмючюне къатышырыкъдыла. Ол Минеральны Воды шахарда «Минводэ-ЭКСПО» арада 18-21 майда ётерикди.

Анга Къабарты-Малкъардан битеуда жыйырма мулк къатышырыкъды. Аладан бешиси кумалы малланы жайуу бла кюрешгендиле, дегендиле республиканы Эл мулк министерствосунда.

Кёрмючюне кезиюнде «тёгерек столла», семинарла, конференцияла да болушлукдула. Алада сёз кьойчулукну бла эчкиликни айнытыуу, бу сфералада болуму, кумалы ишни кючлендириую юсюнден барлыкды. Ызы бла эксперт къауум ары келтирилген маллагъа къарап, багъа берликди, хорлагъанланы да белгиликди.

Республиканы атындан къарачай кумалы кьойларын «Дарган», «Эльбрус Агро-Инвест» эм «Гарант-А» мулкле кёрмючюрге умутлудула. Дагыда, төреде болганыча, кёрмючю миллет арбазланы конкурсу болушлукду, сахнагъа уа чыгъармачылык коллективле чыгъарыкъдыла. Саулай айтханда, аны ишине онбир регионну келечилери къатышырыкъдыла.

УЛБАШЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

ЖАМАУАТ ПАЛАТА

Медицина технологияланы бла кадрланы усталыкларынын шёндюю излемлеге келишдирге

Къабарты-Малкъарны Жамауат палатасында «Биринчи медико-санитар болушлук берууно айнытыуу» деген регион проектни тамамлау тинтилгенди. Жыйылуу ача, махкемени башчысы **Хазратали Бердов** Россейни Президенти миллет эм регион проектлени толтуругъа контрольну бардырыргъа палаталагъа буюргъанын эсертгенди.

Социал политика, саулуук сакълау эм экология жаны бла комиссияны таматасы **Галина Егорова** чертгенича, проекте салынган борчланы толтуруу врачла, пациентлеге да хайырлы болушлукду. Нек дегенде багъуу учрежденияланы шёндююлю техника бла жалчтыуу ауругъанланы регион эм федерал аралагъа жибермегенлей, жер-жерледе тынгылы къараргъа себеплик этерикди.

Аны бла бирге медицина ишчилени хаклары тийишлисича ёлчемледе берилрге керекдиле. Жангыз да техниканы юсю бла качество медицина болушлукну жалчтыуу проблемасын тамамларгъа онг жокуду, дегенди ол.

Республиканы Саулуук сакълау министерствосуна абадан адамлагъа медицина болушлукну къурау жаны бла бёлюмюно башчысы **Инна Мамхегова** терк медицина болушлук этуюно иглендирге жаланда амбулатор-поликлиника службалы ишин айнытыуу бла байламлыкда болушлук чертгенди. Ол айтханыча, былайда кондюзю стационарланы бла адамлагъа юйлеринде багъуу ишлерине да къараргъа керекди.

Биринчи медико-санитар болушлук бююнюкюде 8 ара район болницада, районла аралы кёп профилюлы багъуу махкемеледе, 2 участка учрежденияда, аланы къауумларында 89 амбулаторияда, 34 фельдшер-акушер эм 14 фельдшер пунктда этиледи. Хар элде медицина учреждение барды, аладан ауругъанланы ара болницадалагъа 30-40 минуту ичинде жетдиреди, дегенди ол.

Битеу медицина организацияла связь каналлагъа къошулгандыла, алада

информация кьоркьуусулук сакъланады, келген даннийлени тинтирча ара къуаралганды. Проектни тамамлаугъа 2020 жылда федерал не республика бюджетледен ача бёлюмгенди, ол борчу халда медицина страхование этую фонду себеплиги бла учрежденияланы кеслерини ачаларына толтурулганды.

Бардыргъан ишлерини юсюнден докладны министрствону медико-санитар болушлук этую регион арасыны башчысы **Курданланы Оксана** этгенди. Алай бла бююнюкюде ала Бахсан, Терк, Чегем, Черек районланы ара эм районла аралы кёп профилюлы больницадалагъа 5 флюорограф, Прохладна шахарны эм районну больницадаларына бла Урван эм Лескен районлада саузулгъа къарагъан районла аралы багъуу махкемеледе 2 маммограф алырча келишимле таусулгандыла. Ала быйыл май-июнь айлада келтирилликдиле деп сакъланады.

Дагыда бир магъаналы келишимни Санитар авиацияны миллет службасы бла таусургъа белгиленеди. Бусагъатда аны ючюн техника излемле толтурула турадыла, учууу расписаниясы тохташдырыла. Проектни паспортунда 2021 жылгъа

16 кере учаргъа план салынганды. Андан тышында, битеулю медицина страхование этую фонду, страховой компанияланы эм медицина учрежденияланы ачаларына профилатика къараула эм халкыны диспансеризациясы ётерикдиле.

Медицина болушлук этуюно жангы системасы адамлагъа врачла кезиюлерин сакълай кёп заманны кьоратмазларына, докторга жазылууно женгилдендирге болушлукду. Шёндюю эм 27 поликлиникада бла 17 башка медицина организацияда кийрилгенди.

Докладлагъа тынгылай, палатаны членлери талай кемчиликлеге эс бургандыла. Сёз ючюн, Россейни жамауат палатасыны келечиси **Заурби Нахушев** республикада жангы араны къурау ахшы башламчылык болганын, алай аны билимлю кадрла эм машина бла жалчтыргъа кереклисин чертгенди. Медицина ишчилеге халкларын телеу, ол заманында берилгени бла къалганы эм ёлчими да соруула туудурганды. Ахырында жыйылгъанла республиканы Правительствосуна, организплери болгъан органлагъа бла организациялагъа эсгертиле жарашдыргандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ХОРЛАМНЫ СОЛДАТЛАРЫ

Сталинградны жакълагъанды, Хатыныны азатлагъанды

Хуртуланы Къайсыны жашы Ачабал 1916 жылда Чегем ауузунда Кёк-Таш элде туугъанды. Сабийлиги, жашлыгы да анда өтгенди. Элдеде ара мюлккө кыралып тебирегенде, анда да Будённый аты колхоз жаратылады. Жаш анда иште тохтады.

Отуз сегизинчи жылда Жансүйланы Зурият бла юйор кыраиды. Быланы эки кызылары да болады. Ол кезиуде уруш башланады да, Ачабалны кызауатха чакырадыла. Чегемли жаш биринчи сермешине Сталинградда кытышады. Немислиле шахарны кыргъа этип, Волга суугъа чыгаргъа акылы этедиле. Аны ючюн кючлерин кырауларын аймайдыла. Мингле бла самолётлары тоннала бла шахаргъа бомбала кыуадыла, топ-окъ атадыла, аскерлери ёшюн уруш этедиле. Бизникиле да бачаманы атын кюрютген шахарны жаугъа берир акылы этмедиле. Гитлерчилеге кыаты жууап кыайтардыла.

Кючленени биринде Ачабал кыуллукъ этген аскер бёлюм душман таба чабыуллукъ этеди. Ал сатырда танклар барадыла, аланы ызларындан аскерчиле. Пулемёт, автомат окъла солдатлары жыгъадыла, атылган топла топуракны букъугъа, кыара тютюннге

бурадыла.

Анга да кыарамай, бизникиле немис оклоплагъа жете тебирегендиле. Ачабалны кыатында топ атылады. Аны сыныгы жашны бутуна тийип бир жанындан, бирси жанына чыгъады. Жарасындан саркып барган кыанын кюрөшип кеси тыялмайды. Бираздан санитарлар да жетедиле, жашны госпитальгъа ашырадыла.

Жарасы иги болгъандан сора жерине кыайтады. Андан сора Украинаны, Белоруссияны жерлеринде сермешлеге кыатышанды. Аты айтылган Хатыны элени да азатлагъанды. Бир жол, атакагъа барган кезиуде, жангыдан темир сынык тийип бутуна сингирин кесдиредди. Барнауулда госпитальда жети ай жатады.

Бу жол жарасы ауур эди. Докторла не кёп кюрөшген эселе да, сау аталмадыла. Аскерден эркин этип, юйоне ашырадыла. Таяклагъа таяна келген эди солдат юйоне. Ол заманда аны кёкюрегинде Къызыл Жулдузну, Ата журт урушну орденлени эм майдаллары бар эдиле.

Бир айдан а анга жангы жол чыккъы. Миллет Азиягъа кёчюрюлдо. Хуртулары Къазахстанга тюшедиле. Ачабал колхозда бираз ишлей турады. Арта больницада завхоз эди.

Андан кыайтхандан сора Тёбен Чегемде тохтады. Колхозда малчы болады. Юй бийчеси Зурият бла алты кыыз ёсдюргенди. Барысы да окыгъандыла, усталыкыла алгъандыла. Ала ариу кнылыкылыла, иш кёлюле болуп ёсгендиле, атларын иги бла айтдыргъандыла.

Эл адамы эди Ачабал. Ариу тилли, жарашыулу, кимге да сёзю ётген. Ол ёлгенде, битеу Чегем ауузу бушуу этгенди. Аны дуасына келгенле арбазына угъай, саулай орамына да сыйынмай эдиле.

Ызындан квалган сабийлери, туудукълары Ачабалны дайым эсгергенлей турадыла. Аны таныгъанла уа жашлагъа: «Ачабалча киши болугъуз», - дейдиле.

Фронтчуну ныхыт жоллары

Курданланы Ийналукуну жашы Хасуу урушун аллында жылда Свердловск шахарда тау устагъа окыугъа барады. Аны бошагъандан сора Шимал Осетияда «Садон» рудникде төрт ай ишлегенлей, аскерге чакырылады. Биринчи кезиуде Белоруссияны ара шахары Минскде кыуллукъ этип башлайды. Танкны кюрютюрге юйрене тургъанлай уруш башланады.

Курдан улу кыуллукъ этген аскер бёлюмю Ленинград тийресине кёчюредиле. Хасууну биргесине таулу жашладан Журтубайланы Магомет, Алий, Къожакыяны Ануар, Афашокъланы Сюлемен да болгъандыла.

Ленинград ючюн кваллай кызыуу сермешле болгъанларыны юслеринден кёп китапла жазылгъандыла, кинола салынгандыла. «Ач, сууукъ да болгъанма, кыарны, бузну юсюнде да кёп жатханма», - деп эсгеричю эди Хасуу ол

кючленени.

Бираздан аны аскер бёлюмю Заполарье фронтха кёчеди. Ол Карелияда уруш этип тургъанды. Хорламы Кюнюне да анда тюбегенди. Алай уруш жоллары аны бла бошалмагъандыла. Хасуу кыуллукъ этген аскер бёлюмю Япония бла чекке кёчюредиле. Сермешледен биринде кыатында топ атылып, нёгериде ёлюп, кеси да ауур жаралы болады.

Андан сау болгъандан сора дагында бир жыл кыуллукъ этгенди аскерде. Миллетини Азиягъа кёчюрюлгенин да кеч эшитгенди. Аскерден эркин этилип, юйоне келе тургъанлай, Новосибирск шахарны темир жол станциясында Ленинградда бирге уруш этип тургъан Афашокъланы Сюлеменнге тюбөк квалдады.

Аны уа юйорюню юсюнден хапары бар эди. Ол юйретип, Ха-

суу Къазахстанга барады. Анда Талды-Курган жанында жууукъларын табады. Бери келгинчи анда тургъанды. Кыайтхандан сора Элбрус элде жашагъанды. Тюрлютюрюлго организациялада ишлегенди.

Урушда болдурган жигитликери ючюн Ата журт урушну биринчи даражалы ордени, «Ленинградны кыорулагъаны ючюн», «Совет Заполарьени кыорулагъаны» ючюн майдалла бла саугаланнганды.

ОСМАНЛАНЫ Хайса.

Рейд

Чучхурлагъа, аслам чурумланы онглай, жетедиле

Кёп болмай аслам тарыгъыула этилгени ючюн Битеуроссей халкъ фронтну Къабарты-Малкъарда бёлюмюно келчилери Чегем чучхурлагъа баргъан «Экинчи Чегем – Булунгу» жолну болумун тинтгендиле. Аны чеклеринде иги кесек кемчиликле табылгъандыла. Кысыха заманда ала мардалагъа келиширча этилирин республиканы Транспорт эм жол мюлк министерствосуна билдиргендиле.

Чегем чучхурлагъа Россейни регионларыннан эм тыш кыралладан эм тышны узуну аслам турист келеди, май эмда башха байрамлада уа жерлешлерибиз да мында солургъа бек сюедиле. Болсада бери келир ючюн, Тёбен Чегемни эм Хушто-Сыртны юсю бла ётерге керекди, алада уа жол кышдан бери иги да тозурагъанды.

Жолланы бузулгъан жерлери, жанларында квалган-кыулгъанланы

атылгъаны туристлени кёллерин кыачырады. Ол оюмну Къулийланы Къайсыны юйон жокълар ючюн Тюменьден келген кыонакыла да айтхандыла.

Чегем тарына туристле келирге бек сюедиле. Мында чучхурла, жауу жюрюгенлеге маршрутла, парадром эм башха затла да бардыла. Алай жолланы иги кесеги уа - бузулуп.

Сёз ючюн, Тёбен Чегемде Къулий улу орамда ырхы жолну талагъ-

аны хатасындан эки ызлы жолгъа бирден сора машина сыйындайды. Къыйын участкада уа водителени кыайсы бирине да жунчургъа тюшерикди. Арт жыллада «Экинчи Чегем – Булунгу» жолгъа план бла тынгылы ремонт этилгенликге, сагъынылган участокну энтта да жангыртыргъа керекди, - дейди ОНФ-ни бёлюмюно сопредседатели Хутуйланы Любовь.

**МАГОМЕТЛАНЫ
Сүлейман.**

Соруу

Сиз а прививка этдиргенмисиз?

Бусагъатда бек магъаналы иш коронавирусдан дарман салыуду. Халкыны асламысы аны этмесе, коллектив иммунитет деген зат боллукъ туюлдо. Аны юсюнден врачла, алимле да айтханлай турадыла. Кёпле аланы оюмларына тынгылайдыла

Мокъаланы – Глашланы Фаризат – Бабугентде орта школну директору:
- Бизни школда кёп устазланы антителалары барды, болсада дарман салыргъа келленгенле аз туюлдоле. Къоркъуп жашагъандан эсе, баям, вакцина бла хайырланган тюз болур.

Башха мадарланы да унутмазгъа керекди. Биз кабинетледе таза хауа айланырча онгла кыурайбыз, сабийлени кюлларын дезинфекция этебиз, хар бирини саулуугъун тинтгенлей турабыз. Сакълык хайыр болмаса, хата келтирлик туюлдо.

Бачиланы Мурат – предприниматель:
- Мен алыкъа арсарлыма, адамланы айтханларына да кыулак салама, врачланы жазгъанларын да окыума. Мени теңлерими араларында дарман салгъанла алгъа толусунлай саулуукъларын тинтирип, алай этдиргендиле.

Шунгарланы Мадина – КъМР-ни наркодиспансерини кюндюзго бёлюмюно башчысы:
- Мен кесим да билмегенлей ауругъанма, антителаларым бардыла. Бусагъатда иммунитетими кючлендиреми. Насыпха, бизни республика бек кюнюл жерди, дайым паркга барыргъа, таза хауа бла солургъа кюрөшөме, көгетле асла ашайма, витаминле ичөме.

Кёпле жылла бла тепмей, компьютерни аллында олтуруп ишлейдиле, ашларында витаминле аздыла. Аланы не кыарулары боллукъду? Шёндюго

дуняда адам жанын сакълар ючюн, кыаты иммунитетти болургъа керекди. Анга уа дарман себеплик этерикди.

Махийланы Азиза – Миллет библиотеказы библиографы:
- Жарсыуыгъа, ковид бизни кёп затдан кыуру кыойгъанды. Сёз ючюн, мени Къыргъызда жууукъларым бардыла да, алагъа баралмаймы. Аны ючюн окыуна прививка этдирге деп турама. Танышларымы араларында врачла кеслерине эм аталарына, аналарына дарман салдыргъандыла. Шукур, артык бек кыыйналмагъандыла.

Улбашланы Асият – республикалы сабий клиника больницаы консультатив поликлиникасыны неврологу:
- Мен госпитальда ишлеп тургъанма, бек кыыйын ауруй эдиле адамла, ауушханларбыз да жаннетли болсуна. Бусагъатда инактивированнын вакцинаны сакълайма, аны бла хайырланрыркыма. Ол жумушагыракды дейдиле.

Этмезге деген акыылдан бек узакъ-дама, нек дегенде, бек кыарулу жаш адамланы да ковид жыгып кыойгъанын кёргенме. «Манга жукъса да, хорларкыма ковидни», - деп бир адам да айтмасын. Кыадарыбыз кыолубуздады, саулуугъубузну юсюнден кесибиз кыайгырайыкы.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Сюэю

Жангы предпрятине кьудуретге хата салырма?

Белгили болганыча, Тырныаузда жангы тау-магьадан предпрятини промышленный объектлерин ишлеуно проект жарашдырылып бошалганды. Энди аны толтуруп башларгьа хазырлана турадыла. Алай болса да, аны бла байламла кеп соруула чыгьадыла. Жангы производство кьоркьуусуз боллукьмуду? Экологиягьа заран салмазды?

Ма ол эмда башха соруула кетюрюлгенде кеп болмай Тырныаузда болгьан жыйылыуда. Анга КьМР-ни Парламентини депутатлары, республиканы Жамауат палатасыны келечилери, Бийик тау-геофизика институту алимлери, Элбрус району, Тырныаузу да администрацияларыны башчылары, жер-жерли самоуправленианы советини, районда архитектура эмда шахарда кьурулуш бёлюмюно башчылары, ТВМК-ны алгьынгы специалистлери да кьатышхандыла.

Тырныаузда вольфрам эм молибден табылгьан жерлини жангыдан жарашдырыуно проектини баш бёлюмлери бла жыйылгьанланы «Элбрусу тау-магьадан комбинаты» ООО-ну баш специалист Александр Негодяев, «Гипроцветмет»

акционер обществону проект офисини таматасы Иван Тимофеев, инженер-эколог Феликс Жданов, «Жарашдырыу, чыгьарыу, синдириу» илму-проект бригадуден байкьландырыуу фабриканы проектини баш инженери Андрей Виноградов шагьрейлендиргенди. Ала дагьыда энди кьурулукь производство объектлени, белгиленген техника амалланы, кьыралны жанындан не болушлукь этиллигин, тегерекдеги кьудуретге аны хатасыны елчечи тергелгенини юсюнден да тынгылы хапар айтхандыла.

Жыйылыуда Тырныаузуно вольфрам-молибден комбинатыны алгьынгы специалистлери Текуланы Рашит, Гулийланы Барисбий, Зинаида Сафонова, Жер-жерли самоуправленианы советини дайым комиссиясыны таматасы Толгьурланы Магомет, башхала да кеслерини оюмларын туура этгенди. Ала кетюрген проблемалагьа кере тау-магьадан предпрятини кьурулушуну проектини бир-бир бёлюмлерине жангыдан кьараргьа керек боллукьду.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Курорт

Туристлени санына кьошулады

2021 жылны биринчи кварталында Кьабарты-Малкьаргьа 250 минг турист келгенди. Былтыр бла тенгешдиргенде, туристлени саны 70 процентге кёбейгенди. Минги тауда солугьанланы саны да 2020 жылны биринчи айларындан эсе 80 процентге аслам болгьанды, деп билдиредиле республиканы Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасындан.

Туристлени санын кёбейтирге себепликни Россейде солуну субсидирование программасы этгенди. Туроператорланы оюмларына кере, Шимал Кавказгьа логистика игиленгени, регионла аралы жангы авиарейсле кьурулгьанлары, жалчытылынынган жумушланы качество су кетюрюлгени да болушханды.

Апрельде Россейни Президенти 20-процентлик турист кэшбекни программасыны болгьанын созууну дурус кегенди. Регионну Башчысы Казбек Кокочу но оуно регионну туризм онгарлы ачыкьлауда стратегия жаны бла уллу магьананы тутханын белгилегенди. Турист кэшбекни хайырындан солургьа республикабызны сайлагьанланы саны есерикди, дегенди ол.

Бюгюнлюкьде сурам субъектнини битеу турист зоналарына да барды. Бери келгенле комплексли солуну излейди: тёрт-беш кюнню ичинде ариу жерлерибизни кёрюрге сюедила. Ала кьонакь юйледе отуулары кьауум-кьауум болуп неда хар адам кеси энчи аладыла, юйюрлери бла солугьанла да аз тюрюлдюле.

Тынгылы хазырланган таулыжа жолла, кьар, Баш Кавказ хребетни тамашалыкь кёрюмдосю бери кьышда келирге чакьырадыла. Кьабарты-Малкьарны эм тамашалыкь онбир жерине жаяу жолочулукьла, гара суула уа апрельден ноябрьге дери жылы кезиуде ахшыдыла.

Регион Аушигерде, Гедукода бла Жылы-Сууда саулуку кючлеу аралары бла Россейни эм иги бальнеология курортларыны санына киреди. TVIL.RU интернет-сервис бардыргьан соруну эсеплерине кере, республика кьыралыбызны эм ариу туу маршрутларыны рейтингинде алчы жерледе орналгьанды.

Бизни корр.

ДИН АХЛУНУ СЭЗЮ

Хар юйюрге да байрамны, кьууанчны, аны бла бирге уа муслиман бирликни сезерге онг берген ай

13 майда дуния башында битеу муслиманла да Сыйлы Рамазан ай бошалгьанын - Ораза-байрамны белгилегенди. Кьабарты-Малкьарны шахарларыны бла эллерини межгитлеринде Гьайыт намаз кьылынганды. Республиканы жамауатын муслиманла артыкьда сойген кьууанч бла КьМР-ни муфтий Хазратали Дзасежев алгышлагьанды:

- Хурметли дин кьарындашларым бла эгечлерим! Заман тохтаусуз барады, битеу муслиманла ораза тутаргьа борчу ай да бошалды. Жюреклеринде керти ийманлары болгьанлада бу иш эки сезим туудурады. Бир жанындан биз сыйлы Рамазан айны бир жылгьа ашырабыз. Башха жанындан а Аллахуталаны бизге ырахматлыгыны белгиси Ид аль-Фитр байрамгьа тюрюбейиз.

Хар муслиманнга да багьалы кюнде сау айны кюн чыкьгьандан батхынчыгьа дери кеслерин ашдан-суудан тыйгьанла, сабырлыкьны юлгюскюн кегрозтгенле бизни Жаратханын ырахматлыгына, кечиуне ийнаналдыла, кьыйынлары ючюн саугьа сакьлайдыла. Бу ышанылуку ийманны мурдорудан бирди. Ол узун жазгьы кюндеде кючюбюзно, тэзюмлюлогюбюзно сынаргьа, кечеле бла намазда сюеилрге, тохтаусуз Сыйлы Кьууанчы окургьа, Аллахуталагьа шукурла берирге, кесибиз, жуукьларыбыз, битеу муслиманла ючюн тилекле этерге, дууала тутаргьа кюч-кьарыу бергенди.

Ышанылукуно башха белгиси - Аллахуталадан кьоркьуу, анга табынууду. Ансыз ийманбыз толу тюрюлдю. Ол бизге санларлы жангы, ала бла бирге уа сезимлерибизни, оюмларыбызны, жюрегибизни сынаргьа, аман кьылыкьларыбызны, керексиз кюсеуени тыяргьа, аман ишледен сакьланьргьа, ич дуниябызны тазаларгьа, игиликге юйренирге онгла да береди.

Рамазан айны ахшылыкьларына санап чыкьгьан кьыйынды. Бу кезиуде санларыбыз ашдан, суудан сора жыйылгьан керексиз затладан тазаланадыла. Оразаны кереклисича тутуп, сарашаны кьоймагьан, ауузуну заманында ачан адамны аш оруну солугьан этеди. Аны бла бирге уа келир кезиуде жангыдан ишлеп башларгьа кюч кьыйылады.

Бу кезиуде адамны эркин заманы кёбееди. Аны уа Аллахуталагьа баш урургьа кьоратыргьа тийишлиди. Аны бла бирге ол жашауубузгьа башха кезден кьарап, харкюнлюк жумушланы кезиуонде кёрмей, эс бурмай тургьан шартланы ачыкьларгьа, сабырлыкьны, жандаурлукьну, чомартлыкьны дерслерин алыргьа болабыз.

Рамазан жылны ичинде битеу айпадан да бийикдеди, сыйлыды. Ол бизге озгьан кезиуде этген ишлерибизге кьараргьа, созерге болушады. Озгьан жылда этген кемчиликлерибизни, жангычылыкьларыбызны, поняхларыбызны кёрюрге, ангыларгьа, Аллахуталадан кемчиклик, тюз жолгьа салырын тилерге онг береди.

Оразаны магьанасы кьуру тазалануу бла чеклини кьаламиды, ол бизни жюрегибиз, акьылыбыз бла да хар ишибизге тюз багьа берирге юйретеди. Бизге жашауубуз, хар ишибиз ючюн да жууаплы болгьаныбызны кегрозтеди, жылны ичинде тамамлагьан жумушланы эсеплерин чыгьарыргьа болушады.

Ид аль-Фитр кьууанч биз айны ичинде кьаллай ахшылыкьлагьа юйренгенибизни ачыкьлайды: бу сыйлы кезиуде хар такьыйкьаны неге кьоратханыз, кьаллай жангы затха юйренгенбиз, биргебизге кьаллай билимни алабыз? Ораза айны кьалай кьоратханыбызгьа кере кьурулукьды келир жылда жашауубуз да.

Рамазан ай муслиманнга исламны келечиси кьалай жашаргьа борчу болгьанын кёр-

гюзтеди. Бу кезиуде юйренген затланы жюрегибизде сакьлап, келир оразагьа, аны бла бирге уа ахыр кюнлерибизге дери Аллахуталагьа акьылыбыз, жюрегибиз бла табынып, баш уруп жашарбыз деп бек ышанама.

Ораза-байрам бирликни, келишулюкюно белгисиди. Жюрегинде ийман болгьан кесинлей бир жанында кьалыргьа эркин тюрюлдю, муслиман жамауат бирлиги бла кючлю болгьанын унутмайыкь. Бу кьууанч халкь бирге жыйылып, намаз кьылгьаны, бай, ашдан-суудан толу столла кьурагьаны бла чекленейди. Ол чомартлыкьны, Аллахуталагьа сюймекликде кьурулгьан жандаурлукьну, ырахматлыкьны, болушлукьну кезиудю.

Саусузлагьа, кьарысузлагьа, абаданлагьа, ёксозлеге, факьыралагьа, кьолайсызлагьа кьайгырыуну заманыды. Ораза ай бошалгьынчы фитир садакьаны биз алагьа деп чыгьарабыз. Ол а хар юйюрге да байрамны, кьууанчны, аны бла бирге уа муслиман бирликни сезерге онг береди.

Аллахуталадан ийманыбыз, оразабыз, дууаларыбыз бла тилеклерибиз бизни ахшы ишлеге келлендирлерин, юйюр байламлыкькланы кючлерин, сабийлени бла туудукькланы ата-бабаларыбызны ахшылыкьны, чомартлыкьны терелеринде юйретирге болушун тилейме. Барыбыз да бирге мамырлыкьны, тынчылыкьны сакьларыбызгьа ышанама, бу эм ол дунияны ахшылыкьларына жетиширибизни тежейме.

Кьабарты-Малкьарны битеу инсанларын да Сыйлы Рамазан ай бошалгьаны бла жюрегимден алгышлайма. Барыбызгьа да ырахматлыкь, юйюрледе насып, саулуку, кьолайлыкь тилейме.

Басмагьа ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагьанды.

2021 жылда майны экиччи жарымында беш ууахты намаз кьылыуку заманы

май	Эртен намаз	Кюнню чыкьгьан заманы	Тош намаз	Экинди намаз	Ашхам намаз	Жассы намаз	
13	Орта кюн	03:03	04:45	12:12	16:10	19:21	21:14
14	Байрым кюн	03:01	04:44	12:12	16:10	19:23	21:16
15	Шабат кюн	03:00	04:43	12:12	16:11	19:24	21:17
16	Ыйых кюн	02:58	04:42	12:12	16:11	19:25	21:19
17	Баш кюн	02:57	04:41	12:12	16:11	19:26	21:20
18	Геуюрге кюн	02:55	04:40	12:12	16:12	19:27	21:22
19	Бараз кюн	02:54	04:39	12:13	16:12	19:28	21:24
20	Орта кюн	02:52	04:38	12:13	16:12	19:29	21:25
21	Байрым кюн	02:51	04:37	12:13	16:13	19:30	21:27
22	Шабат кюн	02:50	04:36	12:13	16:13	19:31	21:28
23	Ыйых кюн	02:48	04:35	12:13	16:13	19:32	21:30
24	Баш кюн	02:47	04:35	12:13	16:14	19:33	21:31
25	Геуюрге кюн	02:46	04:34	12:13	16:14	19:34	21:33
26	Бараз кюн	02:46	04:34	12:13	16:14	19:34	21:33
27	Орта кюн	02:44	04:33	12:13	16:15	19:36	21:35
28	Байрым кюн	02:42	04:32	12:13	16:15	19:36	21:37
29	Шабат кюн	02:41	04:31	12:14	16:15	19:37	21:38
30	Ыйых кюн	02:40	04:31	12:14	16:16	19:38	21:39
31	Баш кюн	02:39	04:30	12:14	16:16	19:39	21:41

КьМР-ни Муслиманларыны дин управлениасы.

ТИРНЕКЛИКНИ ДЕРСЛЕРИ

Ол Кыргызыстанда Акъ-Ботой элде тууганды. Сабийлиги уа Огъары Жем-талада өтгөндү. Хар бир таулу сабийча, жашау тирнекликни биринчи дерслерин анда алганды. Школну бошаганлай, армияга кетип, атом энергетика жаны бла ишлеген, тасхалы жерде аскер кыулуугун бардырганды. Анда Андрей Сахаров, Игорь Курчатов деген академикле бардыргандыла атом жаны бла илму-излем ишлерин. Борчун толтуруп кыйтхандан сора Кыабарты-Малкър кырал университетни агроном усталык берген бөлүмүндө окуганды.

Кеси да уллу юйюрге өсгөндү. Абуш бла Чочайланы Кызыйка жети сабий өсдюрөгөндө – юч кызы Сафият, Салихат, Фаризат, төрт да жаш – Жамал, Магомет, Борис, Элдар. Жарсыуга, сабийлини аталары дунясын алда алышып, аланы ауаралары аналарына тошгөндү. Алай

алгандыла. Бираздан аны ассистент этгөндиле, ол заманда ол дерсле берирге эркилик да алганды. Бир кесеген да агрономия факультетде деканы орун-басары болганды.

1987 жылда Жамал Москвада Механизацияны битеусоюз институтуну аспирантурасына киргенди. Аны ишден айырылмай бошап, 1991 жылда Ленинградны эл мюлк вузунда «Интенсивная технология возделывания озимой пшеницы в условиях предгорной зоны КБР» деген темага кандидат диссертациясын кыоруулаганды.

2005 жылда уа Дагыстанны эл мюлк илму-тинтуй институтунда «Формирование высокопродуктивных и долгодетных агрофитоценозов бобово-злаковых травостоев в условиях Северного Кавказа» деген илму ишин кыоруулап, эл мюлк илмуланы доктору болганды. Ол ишлени Гергьокъа улу даража алыргъа

боллуугун тинтип, Жамал кесича алимлени араларында биринчи болуп ачык этгенди ол затны.

Аны ишине Дагыстанны эл мюлк илму-тинтуй институтунда бийик багъа берилгенди. Ол шарт а алгъа барыргъа, бютюнда терен билим алыргъа таукелдендиргенди.

УСТАЗЛЫКЪ

Кыркъ жылны ичинде аны жашауу агролиоратив институт бла байламлы болганды. Ол заманны ичине Жамал жүзгө жууук илму иш, онбир методика-окуу китап эм монографияла жазганды. Аланы бюгюн студентле, башха ол илму бла кюрешгенле да хайырланадыла.

Устазлык ишинде предприятияда электротехнология оборудование, оборудовани бирге жыйуу (монтаж) эмда автоматика амалла, теплоэнергетикада

нистерствосу бла Билим берген, илму эм жаш тейюню ишлерини министерствосу аны жетишилмерин магтау эм ыразылык кыагытла бла белгилегендиле.

ЮЙЮР ТУТУРУКЪ

Жамал юй бийчеси Гелляланы Ибрагимни кызы Ариука бла кыркъ жылга жууук жашаганды. Ол да филология илмуланы докторду. Ариу тургандыла, бир бирни аныгылап. Кызы өсдюрөгөндиле.

Джамилят Кыабарты-Малкър кырал университетни инглиз бөлүмюм бошаганды. Ол да атасыны бла анасыны ызларын тутуп барады – 2008 жылда «Эгоцентризм лингвистического дискурса: на материале русского, английского, карачаево-балкарского языков» деген аты бла кандидат диссертациясын кыоруулаганды. Ол эки тудукъа бла кыуандырганды атасын бла анасын.

КОЛЛЕГАЛАРЫНЫ ОЮМЛАРЫ

Юрий Ахметханович ШЕКИХАЧЕВ,

«Эл мюлк механизация» факультетни деканы, техника илмуланы доктору, профессор:

– Жамал бла мен, ол агрономиядан бизге көчгөндү бир он жыл а болады, ишлеп турганма. Ол адам усталыгы, ишине борчлу кырамы бла, арымай-талмай ишлегени бла айырмалы эди. Ол кыраган лаборатория университетни өтмөлиги. Не тюрлю делегация келсе да, кыонакыла биз аны көргөзгөнбиз. Жамалны дерслерине сыйюп жюрюгөндиле студентле, аладан кыачмагандыла. Аны кый, аладан сора да кылып, электричество жаны бла усталыкларына теренирек юйренирге кюрешгендиле. Коллегабыз иги устаз болмаса, аны тегерегине жыйыллык туйюл эдиле студентле. Биз анга чексиз намыс бергенбиз, аны юсюнден эсгериулерибиз да ариудула.

Амур Григорьевич ФИАПШЕВ,

техника илмуланы кандидат, «Энергообеспечение предприятий» кафедраны таматасы, доцент:

– Гергьокъаланы Жамал мени эсимде ишин сыйген, анга жюреги, жаны бла берилген, бек жумушакъ, таза ниетли адамча кыалганды. Ол кыраган алапат лаборатория бу жаны бла билим алыргъа сыйгенлеге керти кыулуук этгенди.

Токну не тюрлю юйге да кыалай тартыргъа керек болганына студентле анда стөндлени да хайырланды, алай юйренгендиле. Жамал дерсин анда бардырганды, ишине, окууну да бир этип. Студентле ары көч окуна кыалмагандыла. Ма алай кырай билгенди ол аланы.

Биз, биргесине ишлегенле, ол не бу жумуш бла келсек, угъай демегенди. Көплени юйлерине окуна барып, ток тартдырганды кеси. Бузулган электрооборудованибиз болса, аны сыйюп ишлегенди, студентлерине да юлгюге көргөзтө. Адамлыгы, усталыгы да алай бийикде эдиле.

БИТТИРЛАНЫ

Мурайны жашы Анатолий,

«Микробиология, гигиена и санитария» кафедраны таматасы, биология илмуланы доктору, профессор:

– Гергьокъаланы Жамалны жашыгыымда таныганма. Андан бери да бир бирге шүөк, кыарындаш болуп турганбыз.

Акыйлы, адамланы сыйген, адепли, ариу кылыккы адам эди. Университетте көп ахшы иш этгенди – агрономия факультетде ишлегенинде, студентлерин иш юсюнде юйретирча, бизде өсгөн эл мюлк битимлени тинген лаборатория кыраган эди. Предприятияланы энергетика бла жалчытыу кафедрала да алай.

Дуаага, кыуанчхамы барады, кёрюнюп кетген адети болмаганды. Неде да тынгылы адам эди ол, жууукъланы, тенглени сыйген. Юй адамы Ариука, кызычыгы Джамилят бет жарыккы, кыонаккы сыйген юйюр. Аны арабыздан кетгени барыбызга да уллу жарсыу болганды, манга уа бютюнда.

МУСУКАЛАНЫ САКИНАТ.

Эсде тутуу

Гергьокъаланы Абушну жашы Жамал, эл мюлк илмуланы доктору бу кюнде тууган кюнүн белгилерик эди, алай ол аны эталмаганды – аман аруу аны арабыздан суурууп алып кетгенди. Алай а ол керти алмни, чынты устазны, хатерли, халал адамны, алапат атаны эмда баш иени таныганла ол бушуулу иште ийналмай-быз. Аны жарык сыйфаты бизни кёз аллыбыздады.

Сыйген ишине толусунлай берилген, жумушакъ, таза ниетли инсан эди ол

а аталары кеси саулукда, сабийлерине билим алдырыргъа асыры сыйгенден, Нальчикде жууук-тенг студентле да жыйылычу койно алган эди.

ТЕРК ЁСУУ

Тынч да болмаз эди көп студентли юйюрге, алай эгеч-кыарындашла бир бирге билеклик этерге итингендиле. Жамал университетни ботаника бахчасында кыалауур болуп ишлегенди бир кезинде кечеле бла. Ол аны окуууна заран болмаганын заман көргөзгөндү. Билим

деп угъай, билимин, эркинликлерин да өсдюрюп ючюн этгенди. Ишин хазырлай тюрб да, ол жашауда хайырланырча болсун деп, анга артык эс бурганды. Ма андан созулганды доктор диссертацияны хазырлау он жылга.

ЖАНГЫЧЫЛЫКЪ

Аны доктор ишини магъанасыны юсюнден айтханда, анда Шимал Кавказны ара кесегинде мал аш чыгырыуну бир халда тутучулу этиуге эмда көп жылланы бир жерде адам себип неда кеслери алларына өсгөн битимлени

технология процесслени тап жалчытыу, энергетиканы тарыхы, усталыкыга кийириу, технология процессле эм информация технологияны хайырланыу дегенча дерсленден окутуп турганды.

НЕ ЖАНЫ БЛА ДА ОНГЛУ

Илму бла кюреше келип, алим агрономиядан энергетика жанына ауганды. Ол а бир илму бирини кышагы болуп келгени бла байламлы болганы ючюндө. Ол алда илму ишлерин агрономия бла механизация бири бирин толтуруп келгенлерини юсю бла жазганды. Иги тирлик алыр ючюн жангы технологияланы хайырланыуу амалын да тинтгенди. Ма алай бла, Жамал, жерчилик жаны бла билимин өсдюрюге сыйюп, кеси илмуланы доктору бола турганлай, «Предприятияланы энергетика бла жалчытыу» факультетни да бошаганды.

Техникага уа ол, башха жашчыкылача, сабийлигинде окуна эс бурганды. Атасы Абуш, ол биринчи радиоприёмникни чачханында, сейир этип кыраганын, жашы анда не излегенин сорганын кюлюп эсгериучу эди Жамал. Ол не уллу жетишимле да илму-излем ишледе илмуланы бирге кыаршы тингенден чыкыганларын белгилеп турганды.

ДАРАЖА

Кесин окуучулага сыйдорген устаз кеси да насиплды, башхаланы да ыразы этеди. Жамал Предприятияланы энергетика жаны бла жалчытыу кафедраны профессору эди. Биргесине ишлегенле, студентле да анга бек уллу хурмет этгендиле, дерслерине сыйюп жюрюгөндиле.

2006 жылда анга «Россейни Естествознания академиясыны илму эм билим берүүде сыйлы кыулуукчусу» деген ат аталганды. Генетикада, селекцияда эмда битим өсдюрюуде этген жетишилмери ючюн ол Н.И. Вавиловну майдалына да тийишли болганды.

Кыабарты-Малкърны энергетика, тарифле эм жашау журтлагъа кырау ми

алыргъа сыйгенге, хар заманда да тынч болуп турмаса да, онг чыгады. Ол кеси кыраиды аны.

Элде өсгөнни агроном болургъа сыйгени, ол усталыккы сайлаганы сейир туйюл эди. Алай а ол ахшы студентледен бири болганы себепли, 1981 жылда университетни бошаганлай, тамам ол жыл ачылган Кыабарты-Малкър кырал агролиоратив институту (бусагъатда В.М. Кокков атлы Кыабарты-Малкър кырал аграр университет) ботаника эм генетика кафедрасына лаборант этип

кыауумун (агрофитоценозла) кыраууга бла аланы хайырланыу системасын жарашдырыуга эс бурганды.

Ол илму ишинде тинтген система мал ашны аслам алыргъа кыалай бла себеплик этерге боллуугун, чаллык жерлени хансын кыалын өсдюрюп ючюн да не этерге керек боллуугун тинтиуге аталганды. Мал аш а малчыланы бек уллу кыйгы этдирген шарт болганы белгиледи. Къудору бла кыылкылы битимледен, ол башында сагъынылганыча, көп жылланы хайыр алыргъа

МАДАНИЯТ

АУАЗЛАРЫ – ЖАРЫКЪ, КЁЛЛЕРИ – ЁХТЕМ

«Уллу Хорламны ауазы» деген ат бла жаш жырчылары араларында республикалы конкурс бардырылганды. Ол Уллу Хорламны 76-жыллыгына жораланганды, кеси да байрамны ал күнлеринден биринде Нальчикде Маданият фондда «Ким айтханды урушну кезиунде жырларга керек тойюлдо деп?» деген ниет бла ётгенди. Аны КъМР-ни Жамауат палатасы, Тишируулары республикалы союзу, башында

ёсюп келген төлюню Ата журтну аскер махтаулулгун хурметлерге, тарыхын дурус билерге юйретиудю, тюз ниетли болуп ёсерча этиудю, хунерликлерин ёсдюрюудю, фахмулулары ачыкълауду, алагъа себеплик этиудю. Жырчыла республикалы конкурсу аллында жержерледе бардырылганды къараулада хорлап, лауреат деген атх тийишли болгандыла.

Жюрины къауумуна Россей Федерацияны халкъ артисти, жюрины председатели Наталья Гасташева, РФ-ни сыйлы артисткасы, КъМР-ни эмда КъЧР-ни халкъ артисткасы Таукенланы Галина, КъМР-ни Жамауат палатасындан Фатима Гешева бла Мария Котлярова, Тишируулары республикалы союзуни таматасы Аулат Каскулова, КъМР-ни Жазуучуларыны союзуни председатели Беппайланы Муталип, Урушну, урунуу,

право низамны сакълаучу органлары ветеранларыны шахар советини таматасы, Нальчик шахарны сыйлы инсаны Абдулаланы Мустафа, Владимир Вороков атлы Маданият фондну башчысы Люза Макоева киргендиле.

Конкурса къатышханладан сурам уллу эди. Ала, ариу жырлагъандан сора да, кеслерин сахнада тап журютюрюге керек эдиле. Къызчыкъла, жашчыкъла да тийишлисича кийинип келгендиле. Алагъа тынгалгъанла къарс къакъгъандыла, тепсеген окъуна этгендиле. «Бу жашчыкъланы бла къызчыкъланы фахмулары керти да къууандырырчандыла. Былтыр да ётгендиле быллай эришиуле, алай алагъа къатышханла бу жолдагъыла кючлю тойюл эдиле. Мен бек къууанганма, сау болугъуз, - дегенди Наталья Гасташева.

Таукенланы Галина уа жыр айтханлары араларында ол юйретген жашла бла къызла болгъанларын белгилеп, ала кеп ишлегенлерин, кеслерин искусствогъа бергенлерин, уруш жылланы жырларын а бютунда ёхтемлик бла айтханларын чертгенди. Ызы бла КъМР-де «Единая Россия» политика партия конкурса къатышханлагъа, хорлагъанлагъа да ахча саугъала этгенин да билдиргенди.

Фатимат Гешева да жырчылагъа мындан ары да тутхан ишлеринде насып, жетишим тежегенди. Ата журтну тарыхын билерге кереклисин, ансыз тамблагъа кюннге жол болмазлыгын да эсертгенди.

Ызы бла жюрины къаууму саугъала, диплома, ахча да берюрге киришгенди. Алай бла кичи къауумну арасында биринчи жерге Къулииланы Заур тийишли болгъанды, абаданланы араларында уа аллай сый Кантемир Осеевге, Арина Собировагъа, Карина Хаджибековагъа жетгенди. Экинчи жерге тийишли болгъанлары араларында уа Бабугентден

Башииланы Самира, Мокъаланы Асият бла Салима, Юсюпланы Земфира бардыла.

Конкурсу ахырында Люза Макоева ары келген хар кимге да ыспас этгенди, мындан ары да быллай эришиуле, тюбешуле бардырыла турлукъларын, ала Мечиланы Кязимни, Къулииланы Къайсынны, Алим Кешоковну, Адам Шогенцковну, Зумакулланы Танзиляны эмда кеп башха поэтлерибизни бла жазуучуларыбызны чыгъармаларына жораланырыкъларын да билдиргенди. Маданият фондну эшиклери аллай ахшы ишлеге не заманда да ачыкъ болгъанларын айтханды.

ХОЛАЛАНЫ Марзият
Суратланы автор алгъанды.

сагъынлгъан махкеме къурагъандыла. Уруш жылланы жырларыны конкурсуна Черек, Чегем, Бахсан, Урван, Зольск районланы эмда Нальчик, Чегем, Бахсан шахарланы келечилери къатышхандыла. Аланы жыл санлары ондан онбешге дери эмда онбешден онтогъузга дери эди.

Эришиуню магъанасы эмда баш борчу чыгъармачылыкъны юсю бла

цияны халкъ артисти, жюрины председатели Наталья Гасташева, РФ-ни сыйлы артисткасы, КъМР-ни эмда КъЧР-ни халкъ артисткасы Таукенланы Галина, КъМР-ни Жамауат палатасындан Фатима Гешева бла Мария Котлярова, Тишируулары республикалы союзуни таматасы Аулат Каскулова, КъМР-ни Жазуучуларыны союзуни председатели Беппайланы Муталип, Урушну, урунуу,

ФЕСТИВАЛЬ

ТАМБЛАНЫ САГЪЫШЛАРЫН БЮГЮН ЭТЕ

Алгъаракъда Элбрус районну Къулииланы Къайсын атлы маданият юйюнде «Нарт Дебетни туудукълары» деген республикалы фестивалны ахыр кесеги ётгенди. Эсигизге салайыкъ, февральда КъМКЪУ-да бла Тырныаузда, аны биринчи кезиуню бардырылганды. Байрамгъа 200-ден артыкъ сабий къатышханды.

Тырныаузда уа бек фахмулулары саугъалау ётгенди. Къонакълагъа уа нартланы юслеринден халкъ жыр бла Гайылыны Тахир тюбегенди. Ызы бла уа сахнагъа Элбрус районну администрациясыны башчысы Залийханлыны Къаншаубий чакъырылганды.

- Хош келигиз, Бахсан аузуна! Бу алапат жумушну къурагъанла аны ёсюп келген төлюлеге жоралагъанлыкъгъа, орталыкъ жыл санлылагъа да аны хатасы болмаз деп оюмлайма. Бир эстигиз. Ючеулен бирге сюелип селешип башласакъ окъуна, кесибиз да сезмей, ушагъыбызны орус тилде бардырып тебирейбиз. Сора быллай жерде селеширге тюше уа, къыйналгъан окъуна этебиз. Адамны тили болмаса, миллети да жокъгъа саналып къалады. Нек дегенде, кюнден-кюннге, жылдан-жылгъа халкъ кесини энчилигин, намысын, ыспасын тас эте барады.

Фестивалны юсюнден айтханда уа, аны тамблагъа кюню болгъанына ийнанам. Жылдан-жылгъа кенг жайыла барлыгы, кесине аслам адам тартырыгъы да хакъды. Ма быллай тюбешуле бла миллетибизни да бирикдирер онг барды. «Хар элни да кый союу башха» дегенлей, хар аузуну да кесини энчиликлери бардыла. Аланы ёсюп келген төлюле бир бирлеринден алдыр-гъа, билерге керекдиле. Бу жумушну бардырганлагъа жюрегимден ыспас этеме. Миллетибиз ариу да, къарылу да болсун. Сиз а анга жол тапдырыгъа

эринмей жорешесиз да, Аллах ыразы болсун, - дегенди Къаншаубий Хажимарович.

Ызы бла уа район администрация конкурса хорлагъан жашчыкълагъа бла къызчыкълагъа хазырлагъан саугъаланы беруи болганды. Бу жумушха Залийхан улу бла бирге Элбрус районну маданият бөлүмюню таматасы Талгъурланы Жаннет да къатышханды. Нальчикден, Черек райондан келген къонакъла эмда Бахсан аузууну сабийлери кёллери кётюрюлорча саугъала кёллү болгандыла.

Энчи уа кенделенчилени белгилерчады. 4-чю номерли школу сабий садина жюрюген къызчыкъла бла жашчыкъла ариу миллет кийимлерибизде кезиуню къуандыра эдиле. Къаншаубий Хажимарович, аланы саугъалай, хар бирин да энчи эркелетип, ариу айтып ашыргъанды сахнада.

Эришиуге сабийле жыл санларына кере юлешинип къатышханларды

себепли абаданракъланы араларында да фахмулукълары бла къараучуланы къууандыргъанла ыспас сёлзеден къуру къалмагъандыла. Нальчикден келген къонакъ жаш Асанланы Алийхан, тырныауучу Жаппуланы Расул, быллымчы къыз Зашакуланы Залина, огъары бахсанчы Теммоланы Даниял эм дагында башхала, хунерликлерине бийик багъа бичилип, жылылгъанларына назму айтылары бла ырыз этгендиле.

Саугъалау бошалгъандан сора сёз къонакълагъа берилгенди. «Эртур» маданият жарыкъландыруу фондну таматасы эм жазуучу Жабелланы Лидия, тарыхчы эм этнограф, жазуучу Джуртубайланы Махти, КъМР-ни Маданиятыны сыйлы къуллукъчусу Къулбайланы Бэлла, Къарачай-малкъар халкыны кюл усталарыны «Уста» деген биригиунону учредители Таппасханланы Фатима, «Уста» къауумну башчысы, айтылыкъ темирчи Бачиланы Хамзат эм КъМКЪУ-ну Отарланы Керим атлы

малкъар арасыны таматасы Тюбейланы Светлана сахнагъа чакъырылгандыла эм къонакъбайлагъа ырызлыкъларын билдиргендиле.

Бюгюн биз ёсюп келген төлюге къаллай кёзден къарасакъ, тамбла аны кёрлюкбюз. Къаллай билим берсек, аны табарыкъбыз. Миллет байлыгыбызны сингдире билиу барыбызны да борчбузду. Устазла да, сау болсунла, кюрешедиле. Алай мындан ары андан да бек эс бёлрюге керекбиз. Ма быллайда сюелгенлени хар бири да халкъбызны тамбласына жарсыгъанладыла.

Сёз ючюн, Махтина адамны болгъан хазна миллет болмаз. Аны билим-лиги кепню тутады. Хамзатны аты да тыш къыралада окъуна белгиледи. Фатима да къарачайлыланы бла малкъарлыланы кюл усталарын бирикдирген къауум къурагъаны болмагъанча алапат саугъады барыбызгъа да.

Тюбейланы Светлана да бу фестивалны бардырыгъа дегенледен бириди. Бийик окъуу юйню даражасында миллетибизни тарыхын, жашауну ачыкълан Араны къурагъанды. Сау болсунла барысы да. Бириксек, аслам жумуш тамамларыгъыбыз хакъды. Иш а кепдю, - дегенди Лидия Локмановна. Ызы бла Таппасханланы Фатима Жабелланы Лидияны алгъаракъда басмадан чыкыгъан «Эльдар в стране нартов» деген китабын къонакъбайлагъа эм конкурса хорлагъанладан бек гитчечиклеге саугъалагъанды.

«Нарт Дебетни туудукълары» деген республикалы конкурс уа уллу гала-концерт бла бошалгъанды. Анга къатышханланы араларында Музыка театры артисти Алчакъланы Артур, Бабугентни маданият юйюню «Умут Ай» тепсеу ансамбли да бар эдиле.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Конкурс

Самолётлагга - шахарланы атлары

Битеурросей халкь фронтну Къабарты-Малкьарда бёлюмо (ОНФ) бла «Россия» авиакомпания «Россейде жолоучулукъ» деген конкурсу башлагъандыла. Анга кёре къыралны туризм жаны бла халкь биосюреген шахарларын сайларча къол кётюрюу барады. Эсепле чыгъарылгъанларындан сора хорлагъанланы атлары эм белгилери да хауа кемелени юслерине жазылыкъды.

- Конкурса къатышыр ючюн муниципалитетлени администрацияларыннан заявка берилгере керекди. Ёз шахарын авиакомпанияны маршрут картасына къошарга кимни да онгу барды. Россейде курорт, туризм жаны бла да шахарла кёпдюле.

Болсада, тийишли халда реклама этилмегени ючюн, алагъа эс бурулмай къалады. Ол себеден Нальчик курорт шахар конкурса

къатышса эмда хорласа, къыралны аэропортларында кесини юсюнден терк-терк билдире турурга онг табарыкъды, дейди ОНФ-ни республикада келечиси Ислам Макоев.

Конкурсу журукъларына кёре, анга къатышхан къауумла эм муниципалитетлени администрациялары кеслерини шахарларыны юсюнден презентация бла видеоролик хазырларга, ол санда туризм жаны бла сейир жерлени суратка тошюрюрге эм хабарларга керекдиле. Суратла ондан аз болмазга керекдиле.

Заявалага авиакомпанияны бла ОНФ-ни келечилеринден къуралгъан жюри къарарыкъды. Ол сайлагъанларын конкурса жиберсе, ызы бла ачыкъ къол кётюрюу башланарыкъды. Эсге сала айтсакъ, бююнлюкде авиакомпанияны 80 аслам самолёту шахарланы атларын жюрютедиле.

КЪАЙГЫРЫУ

Он мингге жууукъ окъуучу солурукъду

Быйыл жай каникуллада «Радуга» социал-реабилитация арада сакъат сабиле солуп, саулыкъларын кючлерикдиле. Къабарты-Малкьарда коронавирус бла байламлы болум иги жанына тюрлене барганы себепли мартда оператив штаб сабилени саулукъларына багъарча жумушну жангыртууну къабыл кёргенди. Алай бла реестрге республиканы 44 учреждениеы киргенди, ол санда төрт санаторий, 16 саулыкъландыруу лагерь эм билим беруу учреждениеланы мурдорларында 24 кюндюзю лагерь.

«Радугада» саулыкъларында бир тюрлю кемчиликлери болгъанлагъа инклюзив сменала сынау халда къураладыла. Саулай алып

айтханда, жай солуу кюнде республиканы сабий лагерьлеринде он мингге жууукъ окъуучу солурукъду. Анга деп регионну бюджетинден 65 миллион сом бёлюнорюкдө.

Эсге сала айтсакъ, мында саулай къыралдан жыл сайын реабилитацияны 5 минг сабий ётеди. Аны асламысы нерва эм эндокрин системалары, кёзлери, санлары, ЛОР эм солуу органлары, аш орунлары бла чегилери ауруп къыйналгъанладыла. Алары халда саулыкъларын кючлеуге аслам эс бериледи, ол санда социал эм психология жаны бла да энчи специалистле ишлейдиле эмда башха онгла да тапдырыладыла.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

ЭРКИН ТУТУШУУ

Эришиуледе чемерликлерин ёсдюре

Уллу Хорламны кюнөне аталып, Нальчкини Универсал спорт комплексинде эркин тутушуудан республикалы эришуу къуралгъанды. Аны бардырыуга Къабарты-Малкьарны Башчысыны юй бийчиси Лиана Руслановна Кокова себеплик этгенди.

Турнирге 100-ге жууукъ жаш спортчу къатышхандыла, ала 11 аурулукъ къауумда тутушхандыла. Кеслерини къауумларында Отарланы Марат, Салим Хакунов, Токъуланы Аслан, Алихан Тайсаев, Шахмырзаланы Тамирлан, Азамат Якутлов, Амалы Коков хорлагъандыла.

Экинчи жерлеге Бегийланы Инал, Астемир Бегретов, Мисирланы Алий эм башхала чыгъгъандыла. «Доммакъланы» уа Мирзоланы Амир, Аслан Татаров, Ажоланы Алим, Къайгыр-

мазланы Ислам, Джамбулат Карданов, Ислам Батыров, Мирзоланы Темирлан къытхандыла. Алары тренерле Замир Кануков, Султан Ашхотов, Хубийланы Мурат, Мисирла-

ны Элияс, Ажоланы Юсюп, Исмайл бла Азамат, Виталий Гуазов, Ашноков Мухамед эм башхала юйретедиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Волейбол

Къаты кюрешде ётгенди

Бабугентде волейболдан 14-чю халкъла аралы турнир бардырылгъанды. Ол Уллу Ата журт урушха къатышхан Тогузаланы Кемалны хурметине къуралгъанды.

Жыл сайын ветераны туугъан элине Шимал Кавказны хар къалайындан да волейболист къызла келедиле. Бу жол а турнирге алты команда къатышханды.

Эришуени барыу халына КъМР-ни Волейболдан федерациясыны президенти Руслан Ганокв, Черек районну администрациясыны

башчысыны орунбасары, районды волейболдан федерацияны таматасы Тогузаланы Юсюп, районда физкультура эм спорт комитетни председатели Гажонланы Юра, эришуени баш судьясы Макъуланы Арсен эмда Тогузаланы тукъум келечилери да къарагъандыла.

Хорлам ючюн кюреш къаты барганды, ариу оюнда къызла уллу усталыкъларын кёргозтгендиле. Болсада алчылыкъ эм кючлюге - «Бабугент» командага - жетгенди, экинчи жерге

Шимал Осетия-Аланияны спортчулары тийишли болгъандыла, ючюнчюге - «Архоночка».

Хорлагъанлагъа эмда экинчи, ючюнчю жерлеге тийишли болгъанлагъа саугъала, кубокла эмда грамотала берилгендиле. Андан сора да, хар командада эм иги ойнагъанланы атлары белгили болгъандыла. Ала да саугъала бла белгиленгендиле.

Люба АДИЛОВА.

Футбол

Айырмалы спортчулагъа - саугъала, грамотала, майдалла

СССР-ни чемпиону, айтхылыкъ спортчу Александр Апшеви хурметине Нальчикде футболдан битеурросей жаш тёлү турнир бардырылгъанды. Анга Къабарты-Малкьардан, Дагъыстандан, Пятигорскдан, Шимал Осетия-Аланиядан, Ростов эм Астрахань областьладан, Краснодар крайдан 10 команда къатышхандыла.

Ючюнчю жер ючюн оюнда «Алания», Пятигорскну келечилерин 4:1 эсеп бла къытып, алгъа чыгъгъанды. Финалда Дагъыстанны «Динамо» Астраханьны «Волгары» бла тубешгенди. Алары араларында кюреш къызыу барганды, хорламга итинулюкълери бла ала абадан футболчуладан артха къалмагъандыла.

Быллай матчлада жангыз бир голну магъанасы уллу болуучуду, бу жол аны «Динамо» экинчи таймны ахырында уралгъанды. Хорлагъан команда бла призёрла кубокла, майдалла эм грамотала бла сауғалангъандыла.

Айырмалы болгъан спортчулагъа энчи белгиленгендиле. Алай бла эм иги

бомбардирге Боташланы Ратмир (футболну И.П. Чайканы атын жюрютген академиясындан) саналгъанды, эм ахшы вратарь Дагъыстанны «Динамо» Рахман Буддаев болгъанды.

Жарым кюруулачуланы араларында эм кючлюге Пятигорскну командасындан Масис Микаелян, чабыуул этиучюледен а эм кючлюге «Аланиядан» Арсен Кантиев айырылгъандыла. Турнирни эм ахшы футболчусуна Дагъыстанны «Динамо» Абдулла Ашуров саналгъанды.

Энчи саугъага хорлагъан команданы тренери Тагир Саидов тийишли болгъанды. Командаланы саугълары бла Александр Апшеви жууукъ-ахлулары, республиканы футболдан федерациясы да къууандыргъандыла.

Турнирни къуарга себеплики «РусГидро» общество сабий спортну айнытуу бла байламлы жандаурулукъ программасыны чеклеринде этгенди. Алгъаракълада аны болушлугу бла Нальчкини спорт-адаптив школундан чекленген онглары болгъан сабийлени араларында эриши-

улини къуарга, Нальчкини 2-чи номерлы спорт школуна экипировканы бла инвентарыны алгъа болушханды.

Эсгертиу: Александр Апшев республикада, андан тышында да белгили футболчуду. 1959 жылда ол Нальчкини «Спартагында» ойнагъанды, юч жылдан а аны Москваны

«Динамо» чакъыргъандыла. Дагыда эки жылдан Александр Тбилисини «Динамо» кёчгенди, аны къауумунда ойнай, СССР-ни чемпиону болгъанды. Андан сора жангыдан «Спартак» къайтып, РСФСР-ни чемпионатында да «алтын» алгъанды. Бу командада ол 140 матч бардыргъанды,

аны тарыхында эм иги спортчуладан бирине саналады. Александр Апшеви башламчылыгы бла Нальчикде 1974 жылда футболдан сабий-жаш тёлү спорт школ ачылгъанды, мектеп бююнлюкде аны атын жюрютеди.

ХАБИБУЛЛАХЛАНЫ Зульфия.

ЖОРАЛАУ

Сабийлени суратларында – ашпаларыны ётгюрлюккери

Уллу Хорламны 76-жыллыгынын белгилеуно чеклеринде Росгвардияны КъМР-де Управлениясыны Нальчик-де ведомстводан тышында къалауурларыны сабийлерини суратларыны кёрмочю кууралганды. Жашла бла къызла бояулары болушлуклары бла совет халкъ фашистлеге къажуу къазауатда кёргюзтген батырлыкны, хорлам къаллай багъа бла келгенини, мамырлыкны магъанасыны юслеринден кеслерини сагъышларын билдиргендиле. Суратла барысы

да Управленияны межамыны къабыргаларын жасагандыла.

- Аппаларыны юсюнден халарланы хайырындан сабийле совет халкъны ол къанлы урушда этген жигитлигини юсюнден биледиле. Ол а ёсюн келген тёлюлеге артыкъда магъаналыды, - дегенди Нальчикде ведомстводан тышында къалауурлары Управлениясыны башчысыны орунбасары Заур Кяров.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлаганды.

Багъа бичиу

**Генералдан
махтау къагъым**

Бу кюнледе Огъары Жем-талада жашагъан Моллаланы Айшат Зубеевнагъа Саууланган кючлени «Аскер къарындашлык» фондуну правленини председатели генерал-полковник В.Н. Зарицкий къол салып хурметлеу къагъым келгенди.

Анда былай айтылады: «Солдатны анасы, таза жоурегибизден хурмет этебиз санга аллай ариу къыйлыклы, низамлы сабий ёсдюргенигиз ючюн. Россей Федерацияны аскер кючлеринде ол кесини инсан борчун тийишли та-

мамлайды. Анга кёре къыралыбызны аскерин кючлерге кесини къыйынын къошады. Аллай жашны ёсдюргенигиз ючюн сизге да уллу махтау».

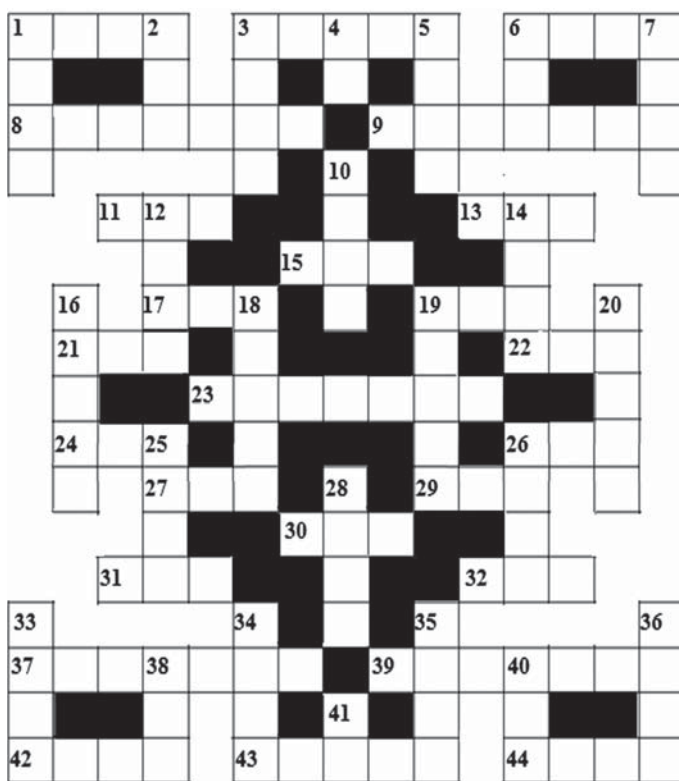
Ёсигизге салайыкъ, сёз Моллаланы Азворну жашы Къанаматны юсюнден барады. Ол аскерге былтыр чакъырылганды. Коми Республиканы тийресинде ракетчилени бёлюмюнде къуллукъ этеди. Июльда къайтыргъа керекди. Аллах юйюне саусаламат жыйышдырсын.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Сёзбер

ЭНИНЕ: 1. Дуняны кюн чыкъган жаны. 3. Биреу дунясын алышханда, аны мюлкюне ие болган адам. 6. Салкын жер. 8. Неуден къутулса да, жашаган адам андан къутулмайды. 9. Айбат, омакъ болуу. 11. Кимге да бек багъалы адам. 13. Алтын, кюмош халы. 15. Эки жер юлюшно арасы. 17. Эртте Грецияга таулула алай айтхандыла. 19. Тауну бийик жеринде таш къыйыры. 21. Бузулмазлык сёз. 22. Адамны бетинде, къарамында кёрюнген энчи жарыкъ. 23. Ол къутхарлыкды дуняны дейдиле. 24. Табийгъатны къууанч заманы. 26. Юй, кийик да болган къанатлы. 27. Азияда хурмет этгенлерине алай айтып сёлешедиле. 29. Тюзден эсе анда къыйын болса да, биз аны сайлайбыз. 30. Тёзген аны ашар, тёзалмагъан къармала жашар дейди нарт сёз. 31. Андан татлы жокъду дейдиле ёлюм бетине къараганла. 32. Сакълагъан сёзлерин эшитгенде, бир-бирле ол туюсюн ауузунга деп айтадыла. 37. Онг къолундан сол къолу алгъа болган. 39. Таулу сабийлени аны бла къоркъуучудула. 42. Ол суу туюбюнде акваланг бла жоюзерге сойгенлеге керек болады. 43. Алдууну бек кючлюсю. 44. Театрда ыразылыкны кёргюзтген шарт.

ЁРЕСИНЕ: 1. Алгъын жазыуда аны хайырлангандыла. 2. Къууат. 3. Сермешни тюрлюсю. 4. Таулу киши багъалы кёрген хайыуан. 5. Битеу дуня. 6. Юйю чигинжиси. 7. Тауну ары жанына ётерча жер. 10. Тюз жер. 12. Эрттегили батыр. 14. Быхыны, хобустаны сойген жануарчыкъ. 16. Кёп зат къошулуп этилген шорпа. 18. Кереклиси тенгли бир. 19. Аны нартюхден, агъач кертмеден да этедиле. 20. Муслиман адамны кюндюз ашдан тыйылган кезиюу. 25. Алай тёбечикге, жипи жерледе битген гитче кёгетчиклеге да айтадыла. 26. Куликово поле деген жерге таулула аллай тюз дейдиле. 28. Бийигирек жер, табийгъатдан да болады, къол бла да этиледиле. 33. Аман. 34. Улоуьга керек зат. 35. Жютю зат жетип къанагъан жер. 36. Къуру челек бла адам неда къара кишитки аллынга чыкъса, ол эсинге тюшеди. 38. Къуран жазыу. 40. Аны ала билмеген тепсерге чыкъмайды. 41. Аны жарыгында кечеги жолоучу кол табады.

ГАЗЕТНИ 46-чы НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАННАН СӨЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

Энине: 1. Маймул. 4. Махтау. 10. Батыр. 11. Латин. 12. Аргъамакъ. 13. Сарх. 15. Хуру. 18. Омар. 20. Локъым. 21. Кюду. 23. Агъырыкъ. 24. Атийма. 27. Наша. 29. Ыхтау. 31. Инай. 32. Роза. 33. Рота. 34. Обурлукъ. 36. Кирит. 38. Аракъы. 40. Аманат. 41. Къыстау.

Ёресине: 2. Ант. 3. Мара. 5. Халкъ. 6. Аят. 7. Абустол. 8. Аталыкъ. 9. Ундурукъ. 14. Хур. 15. Хакъ. 16. Алчылыкъ. 17. Умутсуз. 19. Алгыш. 22. Орман. 25. Антракт. 26. Айлануу. 28. Ана. 30. Таурат. 31. Иер. 34. Отун. 35. Къарс. 37. Рум. 39. Ата.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

Баш редактор
АТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары)
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат,
(баш редакторну орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретары),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зукура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:

Редакторну приёмный - 42-63-01. Баш редакторну орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асдамлы информацияны эркиндиклерин кюруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясында басмаланганды. Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Номерге графике кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГАНЛА:

Таппасхаиланы Аминат - дежурный редактор; Кучукланы Сафият - жууаплы секретарыны орунбасары; Зезаланы Лида (1, 2, 4, 12-чи бетле), Бийчеккуланы Жаннета (3, 9, 10, 11-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 1234 экз. Заказ № 1023

Багъасы 15 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электрон почтасы:
elbor_50@mail.ru